

TEATRO ARGENTINO Y CRISIS

Enric Ciurans

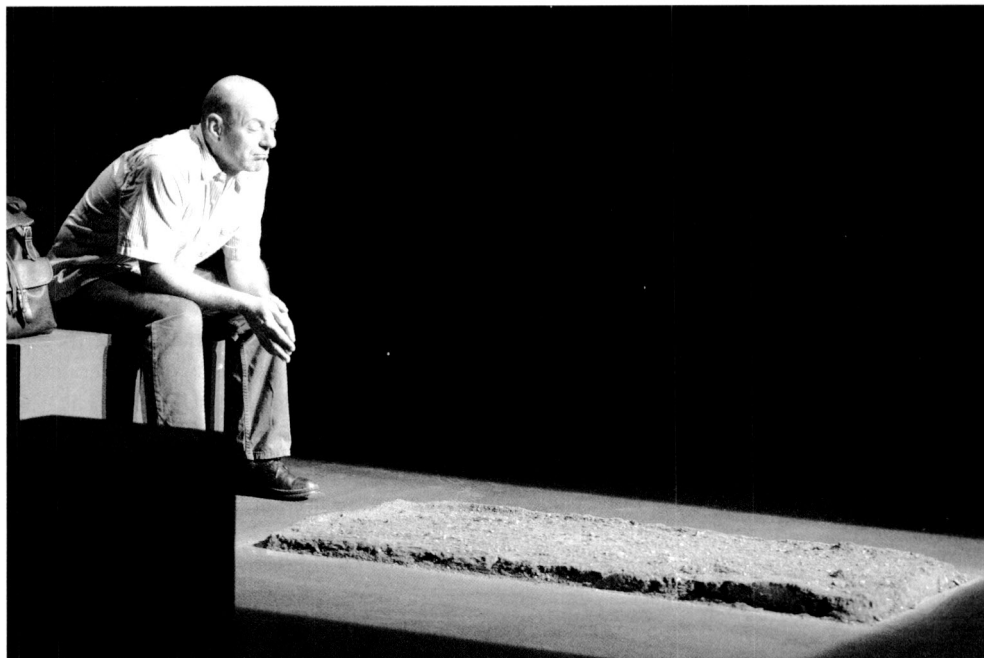
PELLETTIERI, Osvaldo (ed.) *Teatro argentino y crisis (2001-2003)*. Eudeba: Universitat de Buenos Aires, agost del 2004 (279 pàgines).

Aquest és un llibre «d'emergència» —escrit principalment per al consum intern dels mateixos argentins— que tracta d'acostar-nos a la situació de crisi en què s'ha vist abocada l'Argentina a partir del desembre de 2001 en el marc d'una greu convulsió política, social i financera provocada per la brutal devaluació del peso en relació amb el dòlar, passant de la paritat amb la moneda nord-americana a un canvi fixat en tres pesos per un dòlar. Tots recordem els incidents, la fallida econòmica, el famós *corralito bancario*, que dugueren el país a un estat de *shock* del qual actualment encara es recupera. Les *caceroladas* multitudinàries provocaren les dimissions del ministre d'Economia, Domingo Cavallo, i, tot seguit, del president de la República, Fernando de la Rúa, amenaçant amb estendre la crisi per tot Amèrica Llatina, duent l'Argentina a les portes de tots els diaris tres mesos després de l'11-S, del qual potser en fou una conseqüència. La societat argentina visqué tot aquest procés com una agressió del Fons Monetari Internacional, que exigeix el pagament del deute del país, condemnant tota una generació a la pobresa i a la manca d'expectatives, fet que ha provocat un nou èxode massiu d'argentins cap a Europa.

Aquest volum tracta de constatar la reacció del teatre argentí davant aquesta nova conjuntura política, social i econòmica. Per fer-ho, el catedràtic d'Història del Teatre Argentí i Llatino-americà per la Universitat de Buenos Aires Osvaldo Pellettieri ha compilat un seguit de treballs que des de diferents angles i perspectives tracten de respondre aquesta qüestió. El mateix Pellettieri obre el llibre amb un article titulat «Teatro argentino: historia y crisis» en què constata «un mayor interés del público por reunirse para ver un espectáculo teatral. Es destacable la presencia de ciento cincuenta salas en nuestra ciudad [Buenos Aires] los fines de semana, porque esto habla, también, de las ganas de los teatristas...» Però, bàsicament, el treball se centra a fer un diagnòstic de les crisis successives que ha viscut el teatre argentí al llarg de les darreres dècades. Destaca, també, el treball del dramaturg i director escènic Javier Daulte en el capítol titulat «Producción artística y crisis», en què mostra tot el seu escepticisme davant les possibilitats de fer anar pel mateix camí l'art i la denúncia, i hi posa un exemple força il·lustratiu: «Ante las desgracias de los pobladores de Somalia no podemos ser tan frívolos como para decir que en tanto arte "tal obra en la cual las víctimas de Somalia están representadas" es una reverenda mierda. Seríamos crucificados, en primer lugar por nuestra propia conciencia.» Tot i així fa esment del fenomen escènic anomenat Teatro x la Identidad: «Se trata de un ciclo que neutraliza la potencia afirmativa del teatro, para dar paso a la potencia afirmativa de una causa.»

Totes les generacions de dramaturgs, els diferents gèneres teatrals i els grups afins o no a l'experimentació estan patint l'actual situació del país i en parlen. N'hi ha dues grans visions: d'una banda, la necessitat de contestació davant els poders públic i, en concret, cap als organismes internacionals que tenen poder de decisió sobre l'Argentina; d'altra banda, els anhels de distracció, de fugir —com en el futbol— de la crisi, encara que sigui per una estona. Aquests dos vessants els podem observar en els títols de dues revistes presentades a Buenos Aires la temporada 2001-2002: *Cantando Bajo la Deuda* i *Reíte País*.

Però la major part del llibre està dedicat a recollir les opinions dels professionals argentins sobre la situació de crisi en què viu el país i les repercussions que hom pot projectar cap a l'escena, tant pel que fa a la temàtica, com des del moviment popular i participatiu. Dos qüestionaris tracten d'esbrinar les diferents posicions dels teatristes argentins. El primer, sota l'epígraf «Teatro y crisis», planteja qüestions relacionades amb els canvis socials i la seva influència en el teatre amb preguntes com: «¿Cuáles son las expectativas teatrales del público de clase media?» Responen dramaturgs, directors, actors, gent de teatre de totes les generacions i tendències, com Alejandra Boero, Kive Staiff, Ignacio Apolo, Carlos Pacheco, Laura Yusem, Analía Couceyro,

Vando Villamil interpretant el monòleg de Roberto «Tito» Cossa a l'espectacle *Yo manifiesto*, de Ricardo Monti, Eduardo Pavlovsky i el mateix Roberto Cossa. L'obra va formar part del FIT de Cadis. (Manuel Fernández).

Jorge Goldenberg, Julio Chávez, Mauricio Kartun, Lola Arias, María José Gabin, Marta Bianchi, Lino Patalano, Ricardo Bartís, Roberto Perinelli, Carlos Rottemberg, Gabriel Wolf (Los Macocos), Mónica Viñao, Griselda Gambaro, Ricardo Monti, Rubén Szuchmacher i Héctor Bidonde.

El darrer apartat correspon a un altre qüestionari dedicat a «Los números de la crisis», en què es quantifiquen diferents dades. Les xifres demostren una pujada significativa de l'assistència als teatres i una baixada significativa del preu de les localitats —en els mesos immediatament posteriors a l'esclat de la crisi una part de les actuacions es feren «a la gorra»—. Però una dada és especialment esfereïdora: mentre que durant les dècades dels anys setanta i vuitanta el públic que assistia al teatre a Buenos Aires oscil·lava entre quatre i cinc milions anuals, en els darrers exercicis no arriben a mig milió. Malgrat tot, el nombre de teatres i la passió per l'escena és ben viva a la capital argentina, on el tango després d'uns anys de decadència torna amb una gran força, potser com a reivindicació popular i nacionalista. Tornant, un altre cop, a les preguntes, les qüestions giren a l'entorn dels recursos, i se centren en la paradoxa —més amunt esmentada— entre el dinamisme de l'escena i el descens de l'assistència al teatre durant les darreres dècades. Però sobretot volem destacar la darrera qüestió: «Todo se reduce, en particular, a los ingresos. ¿Cómo llevan los teatristas el pan a su casa hoy? ¿Qué perspectivas existen para lograr un ingreso económico que se derive de la actividad teatral?»; una qüestió de gran contundència a la qual respon Lorenzo Quinteros: «Si hay algún teatrista que con el teatro argentino lleva el pan a su casa, no lo conozco. Algunos lo hacen trabajando en comedias musicales importadas, otros se han dedicado a la televisión, otros damos clases y la mayoría se las rebusca como puede».

En definitiva, *Teatro argentino y crisis* és un llibre amb voluntat de document que dona la paraula als principals protagonistes del teatre argentí d'avui i ens ajuda a comprendre la seva actual disjuntiva històrica.